

T.C.
ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Sayı : 30824082-610 - **17072455**
Konu : Yazılı Soru Önergeleri

20 Ekim 2026

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Milletvekillerimiz tarafından şahsıma yöneltilen ve ilişik listede; TBMM Esas numaraları ve konuları belirtilen yazılı soru önergeleri incelenmiş olup, söz konusu önergelerde yer alan hususlara ilişkin cevaplarımız ekte sunulmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Mustafa KILIÇDAROĞLU
Başkan

EK:

-Dosya (1 Takım)

DİYARBAKIR MİLLETVEKİLİ
SAYIN SERHAT EREN'İN
TBMM 7/46354 ESAS SAYILI
YAZILI SORU ÖNERGESİNE
İLİŞKİN SORULAR VE CEVAPLAR

7/46354
GK 193

SORULAR

Diyarbakır'ın Lice ilçesinde bulunan Birkleyn Mağaraları, yalnızca kültürel mirasıyla değil, jeolojik yapısı, yer altı ve yer üstü su sistemleri, biyolojik çeşitliliği ve doğal peyzajıyla korunması gereken hassas alanlardan biridir. Kamuoyuna yansıyan bilgilere göre Birkleyn Mağaraları'nın yakınında planlanan kalker ocağı ve kırma-eleme tesisi projesine ilişkin süreçte yeni gelişmeler yaşanmıştır. Patlatmalı madencilik faaliyetleri sonucu oluşabilecek titreşim, toz emisyonu, gürültü ve ağır araç trafiğinin mağaraların doğal yapısı ile çevredeki ekosistem üzerinde geri dönüşü olmayan etkiler yaratabileceği yönünde ciddi kaygılar bulunmaktadır.

Son yıllarda Diyarbakır genelinde Hasandin Yaylası, Kulp Vadisi, Dicle Havzası ve benzeri alanlarda madencilik ve enerji projelerine ilişkin tartışmaların artması, çevresel etki değerlendirme süreçlerinin bilimsel, şeffaf ve kamu yararının esas alan bir anlayışla yürütülmesi gerektiğini bir kez daha ortaya koymaktadır. Ekolojik bütünlüğün korunması yalnızca çevre politikalarının değil, gelecek kuşaklara karşı kamusal sorumluluğun da gereğidir.

Bu bağlamda;

- 1- Birideyn Mağaraları yakınında planlanan kalker ocağı ve kırma-eleme tesisi projesine ilişkin ÇED sürecinin mevcut durumu nedir?
- 2- ÇED dosyasında patlatmalı üretimin mağaraların jeolojik yapısı, arkeolojik alanlar, yer altı su sistemi ve biyolojik çeşitlilik üzerindeki etkilerine ilişkin bağımsız bilimsel raporlar bulunmakta mıdır?
- 3- Projenin oluşturacağı titreşim, toz ve gürültünün Birideyn Mağaraları üzerindeki etkilerine ilişkin Bakanlığınızca ayrıca bir uzman incelemesi yaptırılmış mıdır?
- 4- ÇED sürecinde yerel halkın, ilgili meslek odalarının, üniversitelerin ve sivil toplum kuruluşlarının görüşleri hangi yöntemlerle alınmış, bu görüşler karar sürecine nasıl yansıtılmıştır?
- 5- Projenin uygulanması halinde oluşabilecek çevresel zararların önlenmesine yönelik hangi somut tedbirler öngörülmektedir?
- 6- Bilimsel değerlendirmeler sonucunda Birideyn Mağaraları veya çevresindeki doğal ve kültürel varlıklar açısından geri dönüşü olmayan risklerin tespit edilmesi halinde Bakanlığınız projeyi durdurmayı veya iptal etmeyi değerlendirecek midir?

CEVAPLAR

- 1- İlgili kişi ve davacılar vekili tarafından, Diyarbakır İli, Lice İlçesi, Abalı Mah. 102 Ada, 1 No'lu Parsel Mevkiinde Ay San Madencilik İnş. Gıda Akaryakıt Beton Metal Nak. San. ve Tic. Ltd. Şti. tarafından yapılması planlanan "RN:90317 (ER:3431558) ruhsat numaralı II-A Grubu Kalker (Kireçtaşı) Ocağı, Kırma-Eleme, Asfalt Plent, Mekanik Plent, Parke Taşı

ve Bims Üretim Tesisi, Hazır Beton Santrali" projesine ilişkin olarak 14/06/2023 tarih ve E.2023144 sayılı "Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) Gerekli Değildir" kararının öncelikle yürütmenin durdurulması ve iptali talepleriyle, Bakanlığımız aleyhine Diyarbakır 2. İdare Mahkemesi'nin 2025/1223 Esas numaralı dosyasına kayden açılan ve Diyarbakır 1. İdare Mahkemesi'nin 2026/486 Esas Numaralı dosyası üzerinden görülmeye devam edilen davada, Diyarbakır 1. İdare Mahkemesi'nin 14/07/2026 tarihli kararı ile "yürütmenin durdurulmasına" kesin olarak karar verilmiştir.

Bu sebeple Diyarbakır Valiliği (Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü) tarafından proje sahibine ve Lice Kaymakamlığı'na 14/06/2023 tarih ve E.2023144 sayılı "ÇED Gerekli Değildir" kararı ile ilgili, yürütmeyi durdurma kararına istinaden tüm faaliyetlerin durdurulması ve gerekli tüm işlemlerin yerine getirilmesi konusunda gerekli yazışmalar yapılmıştır.

- 2- Proje Tanıtım Dosyası'nda patlatma kaynaklı çevreye olabilecek risklere karşı gerekli hesaplamalar yapılmış olup, alınacak önlemlerden bahsedilmiştir. Bunun dışında bağımsız bilimsel bir rapor bulunmamaktadır.
- 3- Projenin oluşturacağı titreşim, toz ve gürültünün etkileri ile ilgili titreşim hızı, toz modellemesi ve gürültü hesaplamaları yapılarak Proje Tanıtım Dosyası'na eklenmiştir. Toz modellemesi Bakanlığımızdan yetkili laboratuvarlar tarafından yapılmakta, titreşim hızı Mülga Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ÇED İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü'nün 2018 yılında yayımlamış olduğu Patlatma Tasarımları ve Patlatma Kaynaklı Çevresel Etkiler Kılavuzu Tablo 5'e göre yapılmaktadır. Yapılan hesaplamalarda projenin Birkleyn Mağaraları üzerinde herhangi bir olumsuz etkisi bulunmamaktadır.
- 4- Bahse konu proje ÇED Yönetmeliği Ek-II Listesi kapsamında değerlendirildiğinden ÇED sürecinde "Halkın Bilgilendirilmesi ve Sürece Katılımı Toplantısı" yapılması zorunluluğu bulunmamaktadır. Bu sebeple ÇED sürecinde ilgili kurumlardan gelen olumlu görüşler neticesinde ÇED süreci tamamlanmıştır.
- 5- Projenin çevreye olabilecek etkileri ve bu etkilere karşı alınacak önlemler Proje Tanıtım Dosyası'nda yer almaktadır. Toz, gürültü, atık oluşumu, patlatma kaynaklı hava şoku, taş savrulması, yer titreşimi gibi faktörler tek tek ele alınarak gerekli hesaplamalar yapılmış ve ilgili yönetmeliklerde belirtilen sınır değerler ile karşılaştırılmıştır. Ayrıca projeye ait acil durum eylem planı hazırlanarak acil durumlarda yapılması gerekenler ile ilgili tüm iş ve işlemler Proje Tanıtım Dosyası'nda yer almaktadır.
- 6- Birkleyn Mağaraları ve çevresindeki doğal ve kültürel varlıklar açısından Tarım ve Orman Bakanlığı 15. Bölge Müdürlüğü (Doğa Koruma ve Milli Parklar Müdürlüğü) ve Diyarbakır Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü'ne kurum görüşü sorulmuştur.

Diyarbakır Doğa Koruma ve Milli Parklar Müdürlüğü'nün yapmış olduğu incelemede; faaliyet alanının 2873 sayılı Milli Parklar Kanunu, 4915 Sayılı Kara Avcılığı Kanunu ve 04.04.2014 tarih ve 28962 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanan "Sulak Alanların Korunması Yönetmeliği" kapsamında herhangi bir statülü korunan alan içerisinde kalmadığı, Diyarbakır İli Ulusal Biyolojik Çeşitlilik Envanter ve İzleme Projesi çerçevesinde ise; endemik veya korumada öncelikli bir türe rastlanmadığı tespit edilmiştir.